

Redaktor wydawniczy

264104

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Głównym celem pracy redaktora wydawniczego jest przygotowanie do druku publikacji w formie gazety codziennej, czasopisma, książki lub serii wydawniczej. Ważne jest, aby efekt jego pracy był atrakcyjny i pozyskał jak największą liczbę czytelników.

W zależności od tego, gdzie pracuje (w jakiej redakcji), opracowywane przez niego publikacje mogą mieć charakter wychowawczy, edukacyjny (książki i pisma dla dzieci i młodzieży), naukowy (np. redakcje słowników, encyklopedii itp.) lub informacyjny (np. w redakcji gazety codziennej).

Zadania redaktorów w gazecie, czasopiśmie i wydawnictwie książkowym różnią się znacznie.

Najpierw omówimy zadania redaktorów w redakcjach książek i czasopism. Redaktor wydawniczy (edytor) wykonuje czynności związane z przygotowaniem do druku publikacji książkowych (zwartych) oraz publikacji ciągłych, w tym serii wydawniczych i czasopism, opracowując teksty pod względem edytorskim, merytorycznym i językowym; odpowiada za formę, w jakiej treść dzieła autorskiego została skierowana do druku. Zadania redaktora w takich redakcjach obejmują:

zapoznajowanie się z konspektem książki lub wstępne czytanie maszynopisu dzieła oryginalnego lub tłumaczenia;

przekazywanie maszynopisów prac naukowych do opiniodawców merytorycznych, przekazywanie tłumaczeń do weryfikacji językowej;

sprawdzanie, czy autor wprowadził do tekstu poprawki sugerowane przez recenzentów;

opracowywanie edytorskie dzieła, tj. tworzenie koncepcji książki, ustalenie jej kształtu zewnętrznego i układu wewnętrznego, zróżnicowania graficznego poszczególnych elementów tekstu, kolejności oraz sposobu zamieszczania tekstów i materiałów wchodzących w skład dzieła (ilustracji, tabel, bibliografii, skorowidzów, indeksów itp.);

weryfikację tekstów pod względem logicznym, tj. sprawdzanie układu logicznego dzieła, odpowiedniości tytułu głównego i tytułów rozdziałów do treści, hierarchii ważności rozdziałów, sposobów definiowania, objaśniania użytych oznaczeń, pełności opisów elementów ilustracji, tabel itp.;

opracowywanie językowe, polegające na likwidacji błędów ortograficznych, interpunkcyjnych, gramatycznych, stylistycznych, zbędnego żargonu lub zwrotów obcojęzycznych, dbanie o jednoznaczność sformułowań i przystępność tekstu dla czytelnika;

sygnalizowanie autorowi wątpliwości dotyczących poprawności merytorycznej i językowej, proponowanie wprowadzenia zmian i ulepszeń;

ustalanie treści okładki, stron tytułowych i obwoluty, współpracę z grafikiem przy projektowaniu tych elementów;

wykonywanie korekty redakcyjnej składu oraz podpisywanie dzieła do druku;

stosowanie się do konwencji edytorskich i norm wydawniczych dotyczących kompozycji książki, opisu bibliograficznego, stosowanych skrótów itp.

Wydawnictwa, dbając o jak najniższe koszty produkcji i pozyskiwanie coraz większej liczby klientów włączają do zakresu zadań redaktora także:

- inicjowanie wydania określonych książek czy artykułów,
- śledzenie zapotrzebowania rynku na określone wydawnictwa,
- udział w promocji publikacji,
- analizowanie kosztów produkcji wydawnictwa.

Redaktor w czasopiśmie często bywa także członkiem kolegium redakcyjnego, a więc bierze udział w planowaniu treści pisma, utrzymuje kontakty z autorami, którzy dostarczają teksty, inicjuje różne formy kontaktów z czytelnikami, śledzi wśród bieżących wydarzeń te, które szczególnie interesują czytelników jego pisma i które warto szerzej skomentować czy opisać. Często uczestniczy także w różnych zdarzeniach ważnych dla środowisk, które czytają pismo, a następnie pisze na ten temat teksty lub zamawia je u osób znanych i szanowanych przez dany krąg czytelników.

Redaktor przygotowuje teksty do druku pod względem stylistycznym i językowym, eliminując także inne błędy. Teksty naukowe wymagają także korekty merytorycznej, czasem odesłania do opinii specjalistów. W redakcjach czasopism bogato ilustrowanych redaktor współpracuje z plastykami, grafikami, redaktorem technicznym itp. Czasopisma mają na ogół stałą formułę dotyczącą układu treści i kolejności tematycznej i rolą redaktora jest, aby w kolejnych numerach te ogólne założenia formalne były konsekwentnie realizowane.

Całkowicie odmienny charakter ma praca redaktora w gazecie codziennej. To on odpowiada za pracę określonej redakcji, a co pewien czas jest redaktorem prowadzącym całą gazetę. Jego praca jest ściśle związana z tempem dnia i napływem informacji. Rano redaktor musi się zorientować, co się może tego dnia wydarzyć, jakiego rodzaju teksty i jakie tematy planują dziennikarze, z którymi współpracuje. Musi także ocenić, czy wszystkie proponowane i napływające tematy są jego zdaniem ważne i wtedy dokonuje pierwszej selekcji informacji. Analizuje, czy wszystkie tematy, które jego zdaniem winny się ukazać, mają swoje rozwinięcie w planowanych tekstach. Jeśli nie, natychmiast szuka dziennikarza, który opracuje dany temat czy wydarzenie. Następnie musi to w odpowiednim czasie wyegzekwować od dziennikarzy i przeczytać. Teksty odpowiednio zredagowane i poprawione przez korektora, muszą z kolei zostać złożone na komputerze (jeśli nie zostały dostarczone w formie zapisu na nośnikach elektronicznych), złamane i ułożone w kolumny gazety. W tym czasie redaktor dokonuje różnych uzgodnień dotyczących np. wielkości tekstu. Rolą redaktora jest skoordynowanie pracy dziennikarzy tak, aby znalazły się w gazecie teksty dotyczące wszystkich ważnych, jego zdaniem t

Wymagania psychologiczne

Redaktora wydawniczego winna cechować spostrzegawczość, ponieważ do jego zadań należy eliminowanie czasem trudno dostrzegalnych błędów w tekście, a także zdolność koncentracji uwagi, ponieważ jego praca bywa wykonywana w szybkim tempie, czasem nawet w warunkach rozpraszających uwagę. Musi on także posiadać zdolność łatwego wypowiadania się w mowie i w piśmie, a jeśli pragnie pracować w wydawnictwach specjalistycznych (np. technicznych czy muzycznych), powinien interesować się tymi dziedzinami, których pismo dotyczy. Powinien być pracownikiem samodzielnym i odpowiedzialnym, gdyż to on tworzy koncepcje publikacji, a jego nazwisko, jako redaktora jest umieszczane na jednej z pierwszych stron książki, gazety lub czasopisma.

Spośród przedmiotów szkolnych wszystkie mogą być przydatne w pracy redaktora, w zależności od typu redakcji, w której podejmie pracę, jednak bez względu na to, gdzie pracuje, niezbędne jest doskonalenie znajomości języka polskiego i przynajmniej jednego języka obcego.

Szczególne zainteresowania wydarzeniami bieżącymi winien wykazywać redaktor gazety codziennej. On bowiem, nawet będąc poza pracą, śledzi zachodzące wydarzenia, słucha radia, ogląda telewizję, czyta prasę, rozmawia z ludźmi i stąd czerpie inspirację do swojej pracy.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Z punktu widzenia wydatku energetycznego praca w tym zawodzie jest zaliczana do bardzo lekkich. Jest wykonywana głównie w pozycji siedzącej. Nie ma wymagań co do sprawności wszystkich organów, układów i narządów. W tym zawodzie mogą pracować także osoby niepełnosprawne, np. z dysfunkcją rąk czy nóg oraz poruszające się na wózkach inwalidzkich, a w szczególnych przypadkach także niedosłyszące i niesłyszące. Jest to bowiem praca wymagająca sprawności intelektualnej, a nie ciężkiej fizycznej. Choć nie ma formalnych przeciwwskazań, to jednak trzeba zaznaczyć, że praca redaktora w gazecie codziennej - ze względu na tempo pracy, często konieczność długotrwałego wysiłku intelektualnego oraz obciążenie systemu nerwowego - nie jest wskazana dla osób słabych fizycznie i psychicznie. Specyfika pracy na tym stanowisku polega na pracy również w godzinach nocnych oraz w niedziele i święta. Także praca redaktora w wielu czasopiśmie wiąże się z wyjazdami w teren i zadaniami dziennikarskimi. Na każdym stanowisku redaktorskim obecnie trzeba obsługiwać komputer, a zatem nie mogą zajmować ich osoby, które mają przeciwwskazania do takiej pracy.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Niezbędnym warunkiem w tym zawodzie jest wyższe wykształcenie. W praktyce bywa ono różne, nie ma bowiem uczelni, która prowadziłaby 5-letnie studia magisterskie w tym zawodzie. Pewne elementy potrzebnej wiedzy można uzyskać studiując filologię polską na uniwersytetach i wielu absolwentów tego kierunku jest wśród redaktorów. Specjalizację edytorską można uzyskać kończąc 3-letnie licencjackie studia polonistyczne w Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu. Są jednak absolwenci także innych kierunków humanistycznych, a także technicznych i dziennikarze. Osoby, które ukończyły wyższe studia magisterskie i chcą uzyskać specjalizację, z pewnością zainteresuje wiadomość, że w roku akademickim 1996/97 w

Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie (Instytut Filologii Polskiej, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Pracownia Teorii Tekstu i Edytorstwa) otwarto trzysemestralne Podyplomowe Studium Edytorstwa.

W wielu redakcjach absolwent uczelni bezpośrednio po studiach zostaje asystentem redaktora, np. w wydawnictwie książkowym, a dopiero wówczas, kiedy u boku doświadczonego redaktora opanuje niezbędne umiejętności, awansuje na stanowisko redaktora. Inaczej jest w redakcji gazety codziennej - tam redaktorem można zostać mając wcześniej praktykę dziennikarską. Jeszcze inaczej bywa w redakcjach czasopism naukowych, gdzie redaktorami bywają specjaliści reprezentujący dyscyplinę, której pismo jest poświęcone.

W zawodzie potrzebna jest znajomość przynajmniej jednego języka obcego i w wielu redakcjach staje się to już wymogiem formalnym. Niektóre wydawnictwa kierują osoby rozpoczynające pracę w tym zawodzie na kursy dla redaktorów merytorycznych i technicznych organizowane na przykład przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek w Warszawie.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Ten zawód stwarza ograniczone możliwości rozwoju kariery zawodowej. Redaktor może bowiem awansować na stanowisko redaktora działu, sekretarza redakcji, zastępcy redaktora naczelnego i redaktora naczelnego pisma. Ścieżki awansu są różne w zależności od typu redakcji i jej struktury organizacyjnej.

Jednak kontakty z interesującymi ludźmi mobilizują go do poszerzania wiedzy. Można uczyć się języków, podejmować studia podyplomowe, robić doktorat. W niektórych redakcjach są możliwe wyjazdy na targi, konferencje, seminaria i staż w redakcjach za granicą.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Chociaż na ogół omawianą pracę podejmują absolwenci szkół wyższych, to nie ma przeszkód formalnych w podejmowaniu pracy w zawodzie redaktora wydawniczego przez osoby starsze, które po ukończeniu studiów zajmowały się czymś innym. W szczególnych przypadkach, nawet osoby ok. 50 roku życia, jeśli posiadają wiedzę i umiejętności potrzebne w danej redakcji, mogą podjąć taką pracę. W szczególności zaś predestynowane do tego zawodu są osoby, które wcześniej uprawiały zawody pokrewne. Trzeba także posiadać umiejętność szybkiego uczenia się nowych zajęć, dobrą pamięć, łatwość nawiązywania kontaktów w nowym środowisku.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

filolog

specjalista informacji naukowej

tłumacz

nauczyciel

nauczyciel akademicki

korektor

Polecana literatura

Karpowicz A.: Autor - wydawca. Poradnik prawa autorskiego. Warszawa, Wyd. Nauk. PWN, 1994.

Osuchowska B.: Poradnik redaktora i autora. Warszawa, PTWK, 1988.

Sobczak J.: Polskie prawo prasowe. Poznań, Oficyna Wydawnicza Book Service, 1993.